

ODNOS ORGANA JAVNE VLASTI I NEVLADINIH ORGANIZACIJA PREMA OSTVARIVANJU PRAVA NA SLOBODAN PRISTUP INFORMACIJAMA

Komitet pravnika za ljudska prava je 31.1.2006 godine u Medija centru organizovao okrugli sto 'Odnos organa javne vlasti i nevladinih organizacija prema ostvarivanju prava na slobodan pristup informacijama'. Ovaj datum izabran je kao dan isteka roka za podnošenje godišnjih izveštaja od strane organa javnih vlasti Povereniku za informacije, Rodoljubu Šabiću. Sagledavanje dosadašnjeg odnosa javnih vlasti prema primeni Zakona o slobodnom pristupu informacijama, koji je usvojen krajem 2004. godine, prvi je korak u određivanju daljeg angažovanja nevladinih organizacija u unapređenju iste.

U uvodnoj reči, u okviru prve sesije, mr Dejan Milenković, YUCOM-ov koordinator za zakonodavne inicijative, predstavio je dosadašnji doprinos kako Koalicije za slobodu pristupa informacijama tako i samog YUCOM-a. Milenković je predstavio 'Priručnik o slobodi pristupa informacijama za službenike javnih organa' (u izdanju YUCOM-a), 'Slobodan pristup informacijama' (CSPI, HHO, YUCOM), kao i mesečne FOI biltene za prethodnu godinu.

Poverenik za informacije, Rodoljub Šabić, ocenio je da postoje institucionalni problemi koji onemogućavaju primenu zakona. Tako, ne postoji aktivni mehanizam nadzora nad primenom, za koji je nadležno Ministarstvo kulture. Poverenik je samo drugostepeni organ i pretpostavka za njegovo delovanje je funkcionisanje prvostepenog. Zakon o upravnom postupku obezbeđuje izvršenja nenovčanih sankcija koji izriče Poverenik - kazna je 100 dinara i njena vrednost poništava postojanje ove odredbe.

Rodoljub Šabić je svoje izlaganje završio konstatacijom, koja proizilazi iz neizvršenja obaveze dostavljanja izveštaja od strane brojnih organa, da postoji apsurd - vlast koja traži da se primenjuju zakoni-sama ih ne izvršava.

Saša Gajin(CUPS) ukazao je da postoji neočekivana sistemska podrška vlasti Zakona o slobodnom pristupu informacijama koja je postignuta unošenjem odredbi u Zakon o državnoj upravi i Zakon o državnim službenicima koje upućuju na obaveznost primene ovog zakona. Vlast, ipak, nije ostala dosledna u sistemskoj podršci kada je u pitanju Zakon o policiji jer su ovim zakonom derogirane pojedine odredbe Zakona o slobodnom pristupu informacijama.

Među novinarima i građanima, kojima je taj zakon i namenjen, nema mnogo primera upotrebe Zakona o slobodnom pristupu informacijama od javnog značaja. Gajin je naveo da bi taj zakon trebalo da služi novinarima kao alat za dobijanje preciznih informacija i ocenio da je izgleda istraživačko novinarstvo u Srbiji zamrlo.

Prof. dr Stevan Lilić, predsednik Udruženja pravnika za demokratiju, u svom izlaganju o značaju Zakona o slobodnom pristupu informacijama u transformaciji države i uprave u servis građana, izneo je da je ovaj zakon, koji je proizvod rada nevladinih organizacija, ključ za otvaranje procesa donošenja odluka od strane države. Sam Poverenik je društveni organ i, imajući u vidu njegov dosadašnji značaj i rad, proizilazi da društvo bolje štiti samo sebe nego što to čini država.

Profesor pravnog fakulteta Stevan Lilić naglašava da se slobodan pristup informacijama treba uključiti u još jedan pravni kontekst koji se odnosi na Zakon o javnim nabavkama. On navodi da bi upravo sektor javnih nabavki trebao da bude najčešća meta napada, jer "tu je suštinska državna korupcija".

Biljana Kovčević Vučo, predsednik Komiteta za ljudska prava, govorila je o značaju edukacije javnih službenika u ostvarivanju prava na slobodan pristup informacijama. Ona je ukazala da su nevladine organizacije novi vrednosni element u društvu koji se zalaže za takav vrednosni sistem u kome će vlasti biti u strahu od Poverenikove ocene podnesenih izveštaja. Objašnjavajući na primeru aktuelnih odluka javnih vlasti da pojedina suđenja, od kojih zavisi budućnost celokupnog naroda, budu zatvorena za javnost, istakla je da je transparentnost ipak, još uvek samo vizija. Biljana Kovčević Vučo je ukazala i na bitnu ulogu tzv. insajdera u državnim organima i da se edukacijom službenika, koju je YUCOM sprovodio kroz osnovne i više kurseve u Čačku i Nišu, može unaprediti ostvarivanje prava na pristup informacijama.

Aleksandar Lazarević, predstavnik Narodne Skupštine Srbije i član Odbora za informisanje i kulturu, istakao je značajnu ulogu nevladinih organizacija u donošenju ovog, po prirodi, antikorupcijskog zakona. Pozitivno je da ovaj zakon nije ostao 'mrtvo slovo na papiru' i da se, nakon nešto više od godinu dana donošenja, govori o malim nedostacima u primeni.

Nevladine organizacije su kritikovale ovaj stav, s obzirom da osetljive informacije, po pravilu, nisu dostupne i tražile su od Odbora za informisanje i kulturu da preloži amandmane na ovaj zakon jer postoje odredbe koje se ne mogu naći u uporenim zakonodavstvu.

U uvodnoj reči, u okviru druge sesije, Jadranka Jeličić iz Fonda za otvoreno društvo, ukazala je da se dalja aktivnost nevladinih organizacija, kako u okviru koalicija tako i individualna, mora usmeriti na donošenje, a nakon toga, i primenu Zakona o klasifikaciji tajnih podataka i Zakona o zaštiti podataka ličnosti kao epilog dosadašnjeg angažovanja u unapređenju slobodnom pristupu informacijama.

Dosadašnji rad otkrio je problem i u tome da je zakon za građane nepoznanica i oni ne znaju šta da pitaju. Ona smatra da je u ovoj fazi implementacije Zakona o slobodnom pristupu informacijama od javnog značaja potrebno naterati državu da napravi program edukacije građana i da obezbedi sredstva za taj plan.

Tamara Lukšić Orlandić (Fond za otvoreno društvo) govorila je o doprinosu Koalicije za slobodu pristupa informacijama čiji je Vodič kroz Zakon o slobodnom pristupu informacijama uvršćen u obaveznu literaturu predmeta građansko vaspitanje u srednjim školama.

Članovi Koalicije iz unutrašnjosti UG Sretenje-Požega, Forum Iuris-Novi Sad, Građanski savet opštine Kraljevo, Resurs centar-Negotin, Toplički centar za demokratiju i ljudska prava-Prokuplje govorili su o problemima koji nastaju pri upućivanju zahteva za pristup informacijama i o pozitivnom uticaju objavljivanja statističkih podataka o odgovorima na zahtev u povećanju broja istih.

Nemanja Nenadić iz nevladine organizacije Transparentnost Srbija ukazao je da su donatori, međunarodna zajednica kao i predstavnici nevladinih organizacija spremni da urade jedan deo posla u vezi sa implementacijom Zakona o slobodnom pristupu informacijama, ali je to, ipak, u delokrugu rada organa vlasti. Prema njegovim rečima sada je vreme da se u budžet za narednu godinu planiraju sredstva za sprovođenje ovog zakona u budućnosti. Iako je to mnogo sredstava-to je investicija koja se isplati na duže staze.

Zadaci civilnog sektora su da i dalje insistira na implementaciji Zakona o slobodnom pristupu informacijama i izmeni određenih odredbi tog akta - zaključak je okruglog stola na temu "Odnos organa javne vlasti i nevladinih organizacija prema ostvarivanju prava na slobodan pristup informacijama".